Ms Audrey Somerton Edwards
Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol
Cyngor Sir Ceredigion

Dyddiad: 09 Gorffennaf 2025

Annwyl Gyfarwyddwr,

Ymweliad Archwiliad Gwelliant â gwasanaethau cymdeithasol Cyngor Sir Ceredigion

1. Cyflwyniad

Mae'r llythyr hwn yn disgrifio canfyddiadau'r ymweliad Archwiliad Gwelliant â Chyngor Sir Ceredigion a gynhaliwyd rhwng 13 a 14 Mai 2025. Archwiliad Gwelliant yn dilyn yr Arolygiad Gwerthuso Perfformiad ym mis Mawrth 2023 oedd hwn.

Rydym yn ymgymryd â gweithgarwch arolygu yn unol â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014; llinellau ymholi allweddol; a'r safonau ansawdd yn y *Cod ymarfer mewn perthynas â pherfformiad a gwella gwasanaethau cymdeithasol yng Nghymru*. Mae hyn yn ein helpu i bennu pa mor effeithiol yw awdurdodau lleol wrth gefnogi, mesur, a chynnal gwelliannau i bobl ac mewn gwasanaethau.

Canolbwyntiodd yr Archwiliad Gwelliant ar y cynnydd a wnaed yn y meysydd canlynol y nodwyd bod angen eu gwella yn ystod ein Harolygiad Gwerthuso Perfformiad ym mis Mawrth 2023:

Egwyddor	Meysydd i'w gwella a nodwyd yn yr Arolygiad Gwerthuso Perfformiad ym mis Mawrth 2023	Cynnydd a nodwyd yn ystod yr archwiliad gwelliant
Pobl	Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod lleisiau pobl yn greiddiol i'r gwaith y mae'n ei wneud â phobl.	Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal.
	Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod ymarferwyr yn cydymffurfio'n gyson â'r ddyletswydd gyffredinol i	Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal.

	hybu llesiant y gofalwr, drwy gynnig asesiadau gofalwyr penodol i bobl er mwyn trafod pa gymorth sydd ei angen arnynt, a chofnodi'r rhesymau dros wrthod asesiad fel mater o drefn.	
	Rhaid i'r awdurdod lleol gynyddu'r ddarpariaeth seibiannau byr ledled y sir er mwyn helpu i ddiwallu anghenion llesiant rhieni a gofalwyr.	Rhai gwelliannau wedi'u gwneud – mae angen cymryd camau pellach
	Rhaid i adroddiad blynyddol cyfarwyddwr y gwasanaethau cymdeithasol gael ei gyhoeddi cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl diwedd blwyddyn ariannol.	Ni wnaed unrhyw welliannau – mae angen cymryd camau gweithredu
	Rhaid i'r awdurdod lleol ystyried ei strategaeth ar gyfer y gweithlu yn y dyfodol yn ofalus er mwyn rhoi blaenoriaeth i sicrhau bod ganddo weithlu digonol a chynaliadwy, sydd â'r capasiti a'r gallu i gyflawni cyfrifoldebau statudol yn gyson.	Rhai gwelliannau wedi'u gwneud – mae angen cymryd camau pellach
	Dylai'r awdurdod lleol sicrhau y caiff ymarfer ei oruchwylio mewn modd cadarn gan y tîm rheoli ac y cynhelir sgyrsiau myfyriol, gan gofnodi digon o wybodaeth i ddangos y penderfyniadau a wnaed.	Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal.
	Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod ganddo weithlu cymwys a hyderus.	Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal.

	Gall fod yn anodd trefnu cyfarfodydd wyneb yn wyneb ar gyfer gwasanaethau oedolion a gwasanaethau plant oherwydd diffyg cyfleusterau addas. Rhaid i'r awdurdod lleol lunio a gweithredu fframwaith sicrhau ansawdd cadarn. Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau yr ymatebir i gwynion yn gyson yn unol â'r amserlenni a bennir yn “Rheoliadau Gweithdrefn Gwynion y Gwasanaethau Cymdeithasol (Cymru) 2014", a bod y gwersi a ddysgir o ymateb i gwynion yn ysgogi gwelliannau.	Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal. Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal. Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal.
Atal	Rhaid i'r awdurdod lleol adolygu ei drefniadau presennol er mwyn sicrhau bod pobl yn cael ymateb amserol a chyson pan fyddant yn cysylltu ag ef. Rhaid i'r awdurdod lleol gymryd y camau gofynnol i sicrhau cydymffurfiaeth ag amserlenni ar gyfer adolygiadau statudol a sicrhau y caiff pob gweithiwr proffesiynol perthnasol ei wahodd i gymryd rhan. Dylai'r awdurdod lleol barhau i weithio mewn modd strategol a gweithredol gyda'i bartneriaid i ystyried ffyrdd o liniaru’r diffyg gofal cartref ym mhob rhan o'r sir. Dylai'r awdurdod lleol ymgysylltu â phobl sy'n wynebu anawsterau synhwyraidd er mwyn cael gwybod	Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal. Rhai gwelliannau wedi'u gwneud – mae angen cymryd camau pellach Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal. Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal.

	eu barn er mwyn i'r farn honno ddylanwadu ar y broses o ddatblygu gwasanaethau.	
Llesiant	Gellid atgyfnerthu'r cofnodion drwy fynd ati'n gyson i nodi tystiolaeth o'r holl gamau rhesymol a gymerwyd i alluogi'r unigolyn i gymryd rhan yn y broses diogelu oedolion. Dylai'r awdurdod lleol adolygu'r trefniadau presennol i sicrhau y caiff canlyniadau atgyfeiriadau eu rhannu â'r unigolyn a roddodd wybod am yr achos ac y caiff cofnodion cyfarfodydd strategaeth eu rhannu â'r unigolion a oedd yn bresennol mewn modd amserol. Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod trefniadau goruchwylio cadarn ar waith ar gyfer arferion diogelu er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth â Gweithdrefnau Diogelu Cymru. Rhaid i'r awdurdod lleol adolygu'r ddogfennaeth sy'n gysylltiedig ag asesiadau oedolion er mwyn sicrhau ei bod yn dilyn yr holl ofynion statudol craidd a amlinellir yn Rhan 3 o'r Cod Ymarfer (Asesu Anghenion Unigolion). Rhaid i'r awdurdod lleol adolygu ei bolisi cofnodi er mwyn cynnwys trefniadau goruchwylio cadarn gan reolwyr i wneud yn siŵr y caiff pob cofnod ei gynnal yn briodol.	Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal. Rhai gwelliannau wedi'u gwneud – mae angen cymryd camau pellach Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal. Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal. Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal.

Partneriaeth	Dylai'r awdurdod lleol adolygu ei strategaeth gyfathrebu er mwyn sicrhau bod ei fodel ar gyfer y rhaglen Llesiant Gydol Oes (LlGO) yn ddealladwy ac yn hygyrch.	Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal.

2. Crynodeb

- Mae sylfaen gref a thrywydd clir ar gyfer gwella yn yr awdurdod lleol ac mae'n cydnabod yr angen i ganolbwyntio'n barhaus ar ymgorffori arferion da ym mhob rhan o'r gwasanaethau yn gyson.
- Mae'r arweinyddiaeth o fewn y gwasanaethau cymdeithasol yn amlwg ac yn ymatebol, ac maent yn mabwysiadu diwylliant o lesiant a chynnydd proffesiynol.
- Mae'r awdurdod lleol yn ymgorffori egwyddorion barn, dewis a rheolaeth yn yr ymarfer. Mae'r defnydd o fframweithiau fel Arwyddion Diogelwch yn adlewyrchu dull strwythuredig o gasglu barn unigolion ac yn teilwra gwasanaethau at yr hyn sydd bwysicaf i bobl.
- Mae ffocws strategol clir ar atal pobl rhag gorfod cael gofal statudol hirdymor, hyrwyddo gwydnwch mewn cymunedau lleol a diwylliant o ymarfer ac ethos a rennir er mwyn helpu pobl i wireddu eu potensial. Mae annog a helpu pobl y mae angen gofal a chymorth arnynt i fod yn annibynnol ac i gymryd rhan mewn cymdeithas yn agwedd gadarnhaol ar draws y gwasanaethau.

3. Canfyddiadau allweddol a thystiolaeth

Caiff y canfyddiadau allweddol a rhai enghreifftiau o dystiolaeth eu cyflwyno isod yn unol â phedair egwyddor Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

<u>Pobl</u>

Cryfderau

- Mae arweinwyr Cyngor Sir Ceredigion yn meithrin diwylliant lle y caiff cyflogwyr eu cefnogi, eu gwerthfawrogi a'u grymuso yn seiliedig ar ethos 'Tîm Ceredigion' cryf. Mae hyn yn **ymarfer cadarnhaol** gan fod arweinwyr yn modelu ymddygiadau sy'n meithrin amgylchedd gwaith cynhwysol.
- Mae Ceredigion yn gymuned Oed-gyfeillgar, sy'n cefnogi dealltwriaeth a rennir yn yr awdurdod lleol, gan helpu oedolion eraill i aros yn iach ac yn weithgar.
- Mae gan yr awdurdod lleol weithlu ymroddedig sy'n awyddus iawn i gefnogi pobl a gweithio yng Ngheredigion. Mae'r staff yn cael cymorth o ansawdd da gan eu rheolwyr, gan gynnwys cyfleoedd goruchwylio ffurfiol ac anffurfiol.

- Mae'r gwasanaeth ar gyfer pobl o bob oed yn gyfle da i hyrwyddo cysondeb a pharhad i bobl, er enghraifft wrth i bobl dyfu o fod yn blant i fod yn oedolion. Mae'r strwythur llywodraethu a rheoli yn hyrwyddo prosesau cyfathrebu da ym mhob rhan o'r gwasanaethau.
- Disgwylir y bydd strategaeth "tyfu eich hun" y Cyngor ar gyfer gweithwyr cymdeithasol, sydd ar waith ers 2023, yn mynd i'r afael â gwaith cynllunio olyniaeth yn y tymor canolig a'r tymor hwy. Mae trafodaethau'n parhau gyda Phrifysgol Aberystwyth ynghylch y posibilrwydd o gyflwyno cwrs Gradd Meistr mewn Gwaith Cymdeithasol. Mae'n amlwg bod datblygu'r gweithlu yn flaenoriaeth, gan fod y staff yn cymryd rhan weithredol mewn llwybrau dysgu strwythuredig fel Addysg a Dysgu Proffesiynol Parhaus ac e-ddysgu.
- Caiff barn pobl ei chynrychioli drwy asesiadau cymesur a gynhelir gan amrywiaeth o weithwyr proffesiynol, ac mae'r naratif perthnasol yn amlinellu amgylchiadau personol yn glir. Mae Ceredigion yn cynnal nifer mawr o asesiadau. Mae'r rhain fel arfer yn seiliedig ar faterion, sy'n golygu bod nifer o asesiadau yn canolbwyntio ar fater unigol, er enghraifft cais am gymorth ymarferol yn y cartref. Gall y dull hwn sicrhau eglurder a ffocws ac mae'n dangos bod gweithwyr proffesiynol yn ymatebol i anghenion newidiol.
- Mae'r prosesau asesu ac adolygu yn nodi dewisiadau, cyflyrau iechyd a chyd-destun cymdeithasol pobl fel mater o drefn. Yn ogystal â'r ffocws ar gryfderau, galluedd ac anghenion unigolyn, mae cyd-destun clir a dealltwriaeth o fywyd yr unigolyn hwnnw.
- Mae'r enghreifftiau o arferion gorau yn dangos bod dull seiliedig ar gryfderau ar waith wrth sgwrsio am 'Yr Hyn sy'n Bwysig', a bod canlyniadau'n cael eu nodi ar y cyd â phobl yn ogystal â'r ffordd y caiff y canlyniadau hynny eu cyflawni, gan sicrhau bod cysylltiad clir rhwng gwybodaeth a gesglir a'r ffordd y gellir darparu gofal a chymorth i gyflawni canlyniadau personol. Mae'r rheolwyr yn cymeradwyo asesiadau fel mater o drefn, sy'n bwysig er mwyn sicrhau ansawdd mewn perthynas â llesiant a diogelwch pobl a datblygiad proffesiynol.
- Mae ysgogiadau ar system TG yr awdurdod lleol mewn perthynas â chydraddoldeb ac amrywiaeth yn ffordd ddefnyddiol o atgoffa ymarferwyr i egluro gwybodaeth bersonol, fel dewis iaith, dewisiadau o ran y Gymraeg, galluedd meddyliol a chydsyniad, mewn ffordd ragweithiol.
- Pan nad oes gan bobl y galluedd i wneud penderfyniadau, caiff hyn ei ystyried fel mater o drefn a chaiff pobl eu cefnogi a'u cynrychioli'n briodol. Mae ymarferwyr yn dangos dealltwriaeth gref o egwyddorion Deddf Galluedd Meddyliol 2005, gan gymryd amser i ystyried anghenion, dymuniadau ac amgylchiadau pobl. Mae'r asesiadau'n adlewyrchu ymrwymiad i archwilio'r opsiynau lleiaf cyfyngol ac maent yn seiliedig ar ymgysylltu â'r unigolyn a, lle y bo'n briodol, ei gynrychiolwyr, mewn ffordd ystyrlon. Mae'r dull hwn yn sicrhau y caiff penderfyniadau eu gwneud er budd pennaf unigolion, gyda thystiolaeth glir bod proses ddadansoddi ystyrlon a chwilfrydedd proffesiynol ar waith.

- Mae'r awdurdod lleol wedi gwneud cynnydd wrth leihau'r ôl-groniad o asesiadau o dan y Trefniadau Diogelu wrth Amddifadu o Ryddid (DoLS), gan sicrhau y cânt eu hawdurdodi mewn modd amserol a phriodol. O ganlyniad, mae mwy o bobl yr oedd angen rhoi'r mesurau diogelu hyn ar waith ar eu cyfer bellach yn cael eu hamddiffyn yn briodol.
- Mae cynllun gweithlu'r awdurdod lleol yn amlinellu ymrwymiad i hyrwyddo gweithlu dwyieithog, ac mae data ar gael i nodi siaradwyr Cymraeg a lefelau sgiliau Cymraeg. Mae amrywiaeth o gyfleoedd i ddysgu'r Gymraeg a chyrsiau e-ddysgu Cymraeg gorfodol ar gyfer pob aelod o'r staff.
- Mae ymrwymiad i gynnig yr opsiwn o gael gwasanaeth yn Gymraeg i bobl, a gwelsom dystiolaeth bod y cynnig yn cael ei wneud. Mae system TG yr awdurdod lleol yn cynnwys ysgogiadau i atgoffa ymarferwyr i nodi dewis iaith, ac mae pwyslais ar y cynnig rhagweithiol ar gyfer y Gymraeg a dogfennaeth ddwyieithog, gan sicrhau hygyrchedd a pharch at hunaniaeth. Mae'n bwysig bod dewis iaith pobl yn cael ei nodi, a bod pobl yn cael cynnig cyfathrebu yn eu dewis iaith.
- Mae'r awdurdod lleol yn dangos ymrwymiad cryf i hyrwyddo dewis a rheolaeth drwy ddefnyddio taliadau uniongyrchol yn effeithiol. Mae'r cofnodion yn adlewyrchu dulliau creadigol o ddarparu adnoddau, ac mae taliadau uniongyrchol yn opsiwn poblogaidd a ddefnyddir yn aml. Mae strwythurau ar waith i gefnogi'r gwasanaeth taliadau uniongyrchol yn ogystal â chynorthwywyr personol, sy'n cefnogi ac yn galluogi trefniadau gofal mwy annibynnol ac wedi'u personoli ac yn cydbwyso'r galw am ddarpariaeth gofal uniongyrchol. Mae prinder cynorthwywyr personol yn cyfyngu ar y gallu i gynnig trefniadau llawn y gwasanaeth taliadau uniongyrchol mewn rhai achosion, sy'n effeithio ar allu pobl i gael gofal wedi'i bersonoli.

Meysydd i'w Gwella

- Dywedodd rhai o'r staff y dylai fod mwy o gyfleoedd i wella'r broses o rannu gwybodaeth drwy uwch-reolwyr ac i ddatblygu trefniadau cydweithio ar draws timau. Dywedodd rhai o'r staff hefyd y gallai ardaloedd desgiau poeth dynodedig ar gyfer y gwasanaethau cymdeithasol annog mwy o staff i fynd i'r swyddfeydd ac felly wella'r trefniadau cydweithio a chynnig cyfleoedd gwell i gynnal sgyrsiau cyfrinachol yn seiliedig ar waith. **Dylai'r awdurdod lleol ystyried yr adborth hwn gan y staff.**
- Mae'r llwyth gwaith yn uchel mewn nifer o feysydd gwasanaeth, ond eir i'r afael â hyn yn gyson mewn sesiynau goruchwylio. Yn ein harolwg staff, dywedodd 85% a 90% o'r ymatebwyr, yn y drefn honno, eu bod yn gallu rheoli eu llwyth gwaith ac yn cael eu cefnogi i wneud hynny. Cafodd canlyniadau arolwg staff 2024 Cyngor Sir Ceredigion eu rhannu â rheolwyr yn ddiweddar. Er bod hyn yn cyd-fynd ag ymatebion cadarnhaol tebyg yn arolwg staff AGC, nododd canran uchel o'r staff a ymatebodd i'r arolwg fod straen yn gysylltiedig â gwaith yn effeithio ar eu hiechyd meddwl. **Bydd angen i reolwyr ddeall yr**

adborth hwn a dylent sicrhau bod staff yn cael eu cefnogi'n llawn i fynd i'r afael â'r canlyniad.

- Cyfeiriodd rhai o'r staff at yr angen am drefniadau cludiant gwell er mwyn i bobl allu manteisio ar y ddarpariaeth, prinder trafnidiaeth gyhoeddus mewn cymunedau cefn gwlad a diffyg mynediad i bobl anabl ar y darpariaethau gwasanaeth cyhoeddus. At hynny, prin yw'r cludiant sydd ar gael gan yr awdurdod lleol ac mae'r cludiant hwnnw yn newid yn aml, a all amharu ar deuluoedd. **Dylai'r awdurdod lleol barhau i fynd i'r afael â'r maes hwn.**

<u>Atal</u>

Cryfderau

- Mae buddsoddiad mewn atal ac ymyrryd yn gynnar yn lleihau cyfraddau uwchgyfeirio pecynnau gofal. Mae hyn yn erbyn cyd-destun cefndirol o gynnydd yn y galw a chymhlethdod y boblogaeth.
- Mae amrywiaeth o wybodaeth ar gael i bobl, fel Taflen Ffeithiau i Ofalwyr a Cherdyn Gofalwyr Ceredigion. Mae staff y ganolfan gyswllt gorfforaethol (Clic) yn darparu gwasanaeth pwynt cyswllt unigol, ac maent yn cwblhau hyfforddiant wedi'i dargedu er mwyn eu helpu i nodi ymholiadau gofal cymdeithasol ac ymateb iddynt. Caiff galwadau eu brysbennu gan staff sy'n deall eu cymhlethdod, ac maent yn meddu ar y wybodaeth i atgyfeirio galwadau'n effeithiol neu eu huwchgyfeirio'n briodol. Mae'r dull hwn yn sicrhau bod pobl yn cael gwasanaeth pwynt cyswllt cyntaf cadarnhaol a llawn gwybodaeth, sy'n cyfrannu at brofiad ymatebol sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn o'r cychwyn cyntaf.
- Yna, caiff atgyfeiriadau at ofal cymdeithasol eu brysbennu ymhellach gan weithwyr amlddisgyblaethol proffesiynol sy'n nodi'r “hyn sy'n bwysig” i unigolion, gan sicrhau yr eir i'r afael ag anghenion cyn gynted â phosibl. Caiff y dull hwn ei gefnogi gan y model SIF, sy'n sicrhau bod gweithwyr medrus yn gweithredu fel y pwynt cyswllt cyntaf, gan wneud yn siŵr bod asesiadau'n cael eu cynnal mewn modd amserol a lleihau'r tebygolrwydd y caiff yr unigolyn ei uwchgyfeirio.
- Mae Canolfan Byw’n Annibynnol Penmorfa yn enghraifft o **ymarfer cadarnhaol**. Lansiwyd y gwasanaeth hwn yn 2024 fel adnodd newydd i helpu unigolion yng Ngheredigion i fyw'n annibynnol yn eu cartrefi eu hunain. Mae'n cyfuno amrywiaeth o ddatrysiadau a gwasanaethau a ddarperir gan sefydliadau gofal cymdeithasol, iechyd a sefydliadau trydydd parti. Er enghraifft, mae ystafell nam ar y golwg ddynodedig sy'n cynnwys cyfarpar a thechnoleg, ac mae'r Tîm Nam ar y Golwg yn trefnu diwrnodau gwybodaeth a chymorth yn y ganolfan. Caiff grŵp galw heibio a chymorth i ofalwyr a’r rhai sy’n derbyn gofal a Gwasanaeth Taliadau Uniongyrchol galw heibio hefyd eu cynnal yn y ganolfan. Mae arddangosiadau Gofal Wedi’i Alluogi drwy Dechnoleg, a gwybodaeth am wasanaeth teleofal a thechnoleg gynorthwyol

hefyd ar gael. Gwelsom enghreifftiau o bobl yn cael amrywiaeth o gymorth ymarferol a chymorth wedi'i alluogi gan dechnoleg, fel larymau gofal a synwyryddion cwympiadau.

- Mae'r Gwasanaeth Gwybodaeth i Ofalwyr yn darparu gwybodaeth a chyngor hygyrch i ofalwyr di-dâl. Mae'r tîm hwn hefyd yn cynnig gwasanaeth seibiannau byr ac yn darparu Cardiau Gofalwyr i ofalwyr lleol, sy'n cydnabod rolau gofalwyr ac yn cynnig amrywiaeth o ostyngiadau a chynigion.
- Mae mwy o ofalwyr micro ar gael i gefnogi pobl mewn cymunedau. Unigolion hunangyflogedig yw'r rhain fel arfer a all ddarparu cymorth pwrpasol, sy'n rhoi dewis i bobl o ran y ffordd y caiff eu cymorth ei ddarparu.
- Mae swyddog sicrhau ansawdd mewn swydd yn yr awdurdod lleol sy'n sefydlu ffordd gyson o archwilio gwaith ar draws y gwasanaeth er mwyn nodi arferion da a'r meysydd hynny y mae angen eu gwella. Mae'r swyddog yn gweithio gyda phob tîm ac yn rhoi adborth i'r uwch-dîm arwain er mwyn hyrwyddo diwylliant o ddysgu a gwella yn barhaus. Ar y cyd â data gwybodaeth am berfformiad dibynadwy, mae'r awdurdod lleol yn deall effeithiolrwydd ac ansawdd y gwasanaeth. Mae cyfle i nodi a rhannu gwersi a ddysgwyd yn ehangach mewn digwyddiadau tîm, a sefydlwyd fforwm gwasanaeth cyfan yn ddiweddar er mwyn sicrhau bod amser gwarchodedig yn cael ei neilltuo ar gyfer datblygu a dysgu.
- Nid yw rhai o'r cwynion sy'n ymwneud â'r gwasanaethau cymdeithasol yn cael eu datrys o fewn yr amserlenni safonol; fodd bynnag, mae hyn yn cydymffurfio â'r rheoliadau statudol o hyd pan fo Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol yn cyflwyno awdurdodiad ysgrifenedig am estyniad.

Meysydd i'w Gwella

- Gall fod rhestrau aros ar gyfer rhai gwasanaethau fel therapyddion galwedigaethol, a chaiff y rhain eu rheoli drwy system flaenoriaethu Coch Melyn Gwyrdd er mwyn sicrhau bod y cymorth yn ymatebol ac mor deg â phosibl. Gall heriau wrth ddod o hyd i wasanaethau, fel gofal yn y cartref mewn rhai ardaloedd gwledig a darpariaeth seibiant byr, roi pwysau ychwanegol ar ofalwyr anffurfiol a chynyddu'r risg y bydd sefyllfaoedd yn cyrraedd argyfwng. Mae nifer mawr o bobl yn aros am wasanaeth cymorth cartref, ond mae gan yr awdurdod lleol wasanaeth pontio a all ddiwallu'r angen hwn ar gyfer rhai pobl. Yr her sy'n deillio o hyn yw'r effaith ar y gwasanaeth hwn pan fo'r oedi wrth nodi gwasanaeth cymorth cartref yn cynyddu. Mae argaeledd darparwyr a all ddarparu gwasanaeth mewn cymunedau gwledig yn her barhaus, ond mae dau ddarparwr newydd wedi ymuno â'r fframwaith gomisiynu yn ddiweddar. **Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod pobl yn cael gwasanaeth o'r un safon, ni waeth ble maent yn byw, er mwyn sicrhau tegwch a chydraddoldeb i'r rhai y mae angen gofal a chymorth arnynt.**

- Mae'r awdurdod lleol yn adolygu anghenion gofal a chymorth pobl hŷn yr aseswyd eu bod yn unigolion â blaenoriaeth, sy'n golygu y gallant gael cymorth priodol wrth i'w amgylchiadau newid. Mae nifer o enghreifftiau o ofynion gofal a chymorth yn cael eu haddasu i ddiwallu anghenion cymdeithasol, emosiynol ac iechyd a llesiant newidiol. Fodd bynnag, mae'r oedi cyn adolygu cynlluniau gofal a chymorth nifer o bobl yn bryder parhaus. Pan na chaiff adolygiadau eu cynnal, mae risg bosibl na chaiff anghenion newidiol pobl eu diwallu ac y bydd angen rhoi ymyriadau mwy dwys ar waith yn y pen draw. **Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod anghenion gofal a chymorth pobl yn cael eu hadolygu mewn modd amserol.**

<u>Llesiant</u>

Cryfderau

- Mae ffocws cydweithredol ar gefnogi pobl yn eu cartrefi eu hunain, sy'n seiliedig ar asesiadau prydlon a chynhwysfawr a chymorth gan grwpiau proffesiynol amrywiol.
- Mae'r cofnodion yn cysylltu manylion pwysig am ganlyniadau personol â'r cymorth ymarferol a ddarperir yn aml gan weithwyr gofal. Mae proses rannu gwybodaeth glir rhwng ymarferwyr sy'n comisiynu cymorth â'r rhai sy'n darparu gofal uniongyrchol (fel gweithwyr cymorth cartref) mewn perthynas â manylion penodol y gofal personol sydd ei angen yn y cynlluniau gofal a chymorth.
- Defnyddir model gweithio clir yn gyson wrth ryngweithio ac mae hyn yn enghraifft o **ymarfer cadarnhaol**, sy'n dangos dull seiliedig ar gryfderau a chydgynhyrchu. Mae hyn yn amlwg yn yr enghreifftiau o ymarfer, sy'n amrywio o ddefnyddio iaith syml yn yr ysgogiadau a ddefnyddir ar y system TG i gynrychioli barn unigolyn yn gyson ar draws gweithgareddau gofal cymdeithasol. Mae defnyddio'r fframwaith Arwyddion Diogelwch yn helpu i hyrwyddo diogelwch a llesiant fel nodweddion sy'n ganolog i'r ymarfer.
- Ceir arferion da yn y tîm diogelu yn unol â Gweithdrefnau Diogelu Cymru. Ymatebir i gwynion yn brydlon ac yn briodol ar y cyfan, a chaiff barn pobl ei chynnwys wrth ddatblygu cynlluniau diogelwch. Mae'r enghreifftiau o arferion gorau yn dangos bod pwyslais ar ddadansoddi a gwneud penderfyniadau, blaenoriaethu diogelwch a hybu llesiant pobl.
- Ceir presenoldeb amlasiantaethol da mewn cyfarfodydd strategaeth a thystiolaeth o gyfathrebu a chyfranogiad da gan randdeiliaid allweddol mewn trafodaethau am ddiogelu. Mae cydweithio amlasiantaethol effeithiol yn sicrhau ymatebion cydgysylltiedig, ac mae diwylliant diogelu cadarn yn ymgorffori'r egwyddor bod cyfrifoldeb ar bawb i ddiogelu pobl.
- Ceir diwylliant cyffredinol o gyfrifoldeb a rennir a gwelliant parhaus mewn perthynas â dysgu. Mae'r trefniadau goruchwylio yn dangos safon dda o ymarfer sy'n fyfyriol, yn gefnogol ac yn canolbwyntio ar ddatblygu, a rhoddir

sylw clir i lesiant, rheoli tasgau a chysondeb sefydliadol. Mae hyn yn enghraifft o **ymarfer cadarnhaol**. Mae'r goruchwylwyr yn creu amgylchedd lle mae'r staff yn teimlo'n ddiogel i fynegi pryderon ac archwilio heriau. Gellid gwella hyn drwy ddull gweithredu cyson. Defnyddir templedi gwahanol ar draws y gwasanaeth, ac mae bylchau o ran cysoni dysgu â nodau arfarnu ar gyfer rhai aelodau o'r staff.

Meysydd i'w Gwella

- Mae oedi sylweddol pellach o ran cyhoeddi adroddiad blynyddol y cyfarwyddwr ar gyfer 2024-25. **Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol lunio a chyhoeddi adroddiad blynyddol ar gyflawni swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdod lleol. Rhaid i'r adroddiad blynyddol hwn gael ei gyhoeddi cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl diwedd blwyddyn ariannol.**
- Nododd yr awdurdod lleol ei fod yn rhannu canlyniadau ymholiadau diogelu oedolion â'r unigolyn a roddodd wybod am yr achos, ond mae ansicrwydd ynghylch a yw'r broses hon ar waith ar gyfer ymholiadau a gaiff eu dyrannu i bartneriaid iechyd. **Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod ymarfer diogelu oedolion yn bodloni gofynion Gweithdrefnau Diogelu Cymru yn gyson yn y maes ymarfer hwn.**
- Er bod trefniadau awdurdodi a goruchwylio prosesau rheoli achosion i'w gweld, nid oes deialog goruchwylio prosesau rheoli achosion ffurfiol i'w gweld bob amser. **Dylai'r awdurdod lleol sicrhau y caiff prosesau goruchwylio ffeiliau achos eu cofnodi fel mater o drefn.**

Partneriaethau

Cryfderau

- Er y gall cydberthnasau strategol rhwng gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol fod yn heriol pan fo angen ystyried cyllid, mae uwch-reolwyr o bob rhan o'r awdurdod lleol a phartneriaid wedi rhoi dull a rennir ar waith o gydgynllunio ar gyfer darparu gwasanaethau ataliol. Mae hyn yn cefnogi pobl i fyw'n iach ac yn annibynnol, heb orfod troi at wasanaethau statudol mwy ffurfiol. Mae'r gwaith rhyngasiantaethol yn effeithiol ar y cyfan, ac yn amlwg yn y timau brysbennu, nam ar y golwg a llesiant meddyliol, er enghraifft. Mae enghreifftiau o ddull hyblyg, amlddisgyblaethol sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn o gydweithio. Mae therapyddion galwedigaethol yn aml yn darparu pwynt cyswllt cyntaf priodol i bobl ag anghenion acíwt, gan ddarparu gwasanaeth gwerthfawr pan fydd angen cymorth cyflym ar bobl.

Meysydd i'w Gwella

- Mae'r synergedd rhwng gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol wedi newid dros y blynyddoedd diwethaf ac mae llai o gyd-leoli gan fod staff gofal iechyd wedi symud yn ôl i safleoedd iechyd. Dywedodd rhai o'r staff fod y prosesau cyfathrebu yn gadarnhaol o hyd, ond dywedodd rhai fod hyn wedi creu diwylliant lle mae rhwyg wedi ymddangos yn y timau amlddisgyblaethol, yn enwedig y gwasanaeth therapi galwedigaethol. Pan fydd staff iechyd a gofal cymdeithasol yn cydweithio, gellir sicrhau canlyniadau gwell i bobl drwy rannu gwybodaeth ac arbenigedd. **Dylai'r awdurdod lleol weithio gyda'r bwrdd iechyd lleol i ddeall sut mae llai o gyd-leoli a newidiadau i drefniadau gweithio amlddisgyblaethol yn effeithio ar ansawdd a chydlyniant gofal a chymorth i bobl, a mynd i'r afael â hyn.**
- Dywedodd rhai o'r staff fod effeithiolrwydd gweithio gyda'r heddlu yn amrywio, a bod camddealltwriaeth weithiau wrth weithio gyda phobl sy'n byw gydag anabledd dysgu neu niwrowahaniaeth ac anghytundeb ynghylch pwy yw'r asiantaeth arweiniol wrth ymdrin ag ymholiadau diogelu oedolion. **Dylai'r awdurdod lleol weithio gyda'r heddlu i wella'r maes ymarfer hwn.**
- Ar hyn o bryd, mae prinder meddygon 'Adran 12'[1] yn y bwrdd iechyd a gwnaethom nodi bod hyn yn achosi oedi wrth ymateb i bobl mewn argyfwng. Hefyd, mae llai o gymorth ar gael gan y tîm argyfwng 24 awr. **Dylai'r awdurdod lleol weithio gyda'r bwrdd iechyd i wella'r maes ymarfer hwn.**

4. Y camau nesaf

Mae AGC yn disgwyl i'r awdurdod lleol ystyried y meysydd i'w gwella a nodwyd a chymryd camau priodol i fynd i'r afael â'r meysydd hyn a'u gwella. Bydd AGC yn monitro cynnydd drwy ei gweithgarwch adolygu perfformiad parhaus gyda'r awdurdod lleol.

Lle y bo'n berthnasol, rydym yn disgwyl i'r awdurdod lleol rannu'r ymarfer cadarnhaol a nodwyd ag awdurdodau lleol eraill, er mwyn rhannu'r gwersi a ddysgwyd a helpu i lywio gwelliant parhaus mewn gwasanaethau statudol ledled Cymru.

[1] O dan Adran 12(2) o Ddeddf Iechyd Meddwl 1983, yn yr achosion hynny lle mae angen dau argymhelliad meddygol i dderbyn unigolyn â salwch meddwl i'r ysbyty, neu roi trefniadau gwarcheidiaeth ar waith ar ei gyfer, mae'n ofynnol i un o'r atgyfeiriadau hynny gael ei wneud gan ymarferydd a gymeradwywyd at ddibenion yr adran honno gan Weinidogion Cymru

5. Methodoleg

Gwaith maes

- Casglwyd y rhan fwyaf o'r dystiolaeth arolygu drwy adolygu profiadau pobl, drwy edrych ar eu cofnodion gofal cymdeithasol a'u holrhain. Gwnaethom edrych ar 25 o gofnodion gofal cymdeithasol ac olrhain pump.
- Mae olrhain cofnod gofal cymdeithasol unigolyn yn cynnwys sgwrsio â'r person sy'n cael gwasanaethau gofal cymdeithasol, ei deulu neu ei ofalwyr, ei weithiwr allweddol, rheolwr y gweithiwr allweddol, a lle y bo'n briodol, weithwyr proffesiynol cysylltiedig eraill.
- Gwnaethom ymgysylltu drwy gyfweliadau â phum person sy'n cael gwasanaethau a/neu eu gofalwr di-dâl ac ymatebodd pedwar person i'n harolwg.
- Gwnaethom ymgysylltu drwy gyfweliadau a grwpiau ffocws â 51 o gyflogeion yr awdurdod lleol, gan gynnwys gweithwyr cymdeithasol a rheolwyr tîm. Ymatebodd 55 o gyflogeion i'n harolwg.
- Gwnaethom edrych ar ddogfennau ategol a anfonwyd i AGC at ddiben yr arolygiad.

  Mae ein Hysbysiad Preifatrwydd ar gael yn https://www.arolygiaethgofal.cymru/sut-rydym-yn-defnyddioch-gwybodaeth-bersonol.

6. Y Gymraeg

Roedd y tîm arolygu yn cynnwys arolygydd a oedd yn siarad Cymraeg, gan alluogi AGC i ddarparu'r cynnig rhagweithiol o ran cynnal rhan o'r broses arolygu yn Gymraeg.

Nid oedd angen y cynnig rhagweithiol y tro hwn. Cawsom wybod gan yr awdurdod lleol nad oedd y bobl a oedd yn cymryd rhan am gyfrannu at yr archwiliad gwelliant hwn yn Gymraeg.

7. Cydnabyddiaethau

Hoffai AGC ddiolch i'r staff, y partneriaid a'r bobl a roddodd o'u hamser i gyfrannu at yr arolygiad hwn.

Yn gywir,

Lou Bushell-Bauers
Pennaeth Arolygu Awdurdodau Lleol
Arolygiaeth Gofal Cymru

8. Rhestr termau

Term	Beth rydym yn ei olygu yn ein hadroddiadau a'n llythyrau
Rhaid	Ystyrir bod angen gwella er mwyn i'r awdurdod lleol gyflawni dyletswydd a nodir mewn deddfwriaeth, rheoliad neu god ymarfer. Nid yw'r awdurdod lleol yn cyflawni ei ddyletswydd/dyletswyddau statudol ar hyn o bryd a rhaid iddo weithredu.
Dylai	Bydd gwelliant yn cynnig gwasanaeth gwell a/neu ganlyniadau gwell i'r bobl a/neu eu gofalwr. Nid yw'n cyfateb i fethiant i gyflawni dyletswydd gyfreithiol ar hyn o bryd; ond heb gamau gweithredu addas, mae risg y gall yr awdurdod lleol fethu â chyflawni ei ddyletswydd/dyletswyddau cyfreithiol yn y dyfodol.
Ymarfer cadarnhaol	Meysydd o gryfder a nodwyd yn yr awdurdod lleol. Mae'n ymwneud ag ymarfer yr ystyrir ei fod yn arloesol a/neu sy'n arwain yn gyson at ganlyniadau cadarnhaol i bobl sy'n cael gwasanaethau statudol.
Atal ac Ymyrryd yn Gynnar	Un o egwyddorion Deddf 2014 sy'n anelu at sicrhau bod cymorth ar gael i atal sefyllfaoedd rhag gwaethygu, a gwella'r broses o sicrhau llesiant unigol a chyffredinol. Mae'r egwyddor hon yn canolbwyntio ar gynyddu gwasanaethau ataliol mewn cymunedau er mwyn atal anghenion critigol rhag dwysáu.
Llais a Rheolaeth	Un o egwyddorion Deddf 2014 sy'n anelu at roi unigolion a'u hanghenion wrth wraidd eu gofal a'u cymorth, a rhoi llais a rheolaeth iddynt mewn perthynas â'r canlyniadau a all eu helpu i sicrhau llesiant ac i gyflawni'r pethau sydd bwysicaf iddynt.
Llesiant	Un o egwyddorion Deddf 2014 sy'n anelu at sicrhau llesiant i bobl ym mhob rhan o'u bywydau. Mae llesiant yn golygu mwy na bod yn iach. Mae'n ymwneud â bod yn ddiogel ac yn hapus, cael dewis a chael y cymorth priodol, bod yn rhan o gymuned gadarn, bod â ffrindiau a chydberthnasau buddiol, a chael diddordebau, gwaith neu gyfleoedd dysgu. Mae'n ymwneud â helpu pobl i sicrhau eu llesiant eu hunain a mesur llwyddiant gofal a chymorth.
Cydgynhyrchu	Un o egwyddorion Deddf 2014 sy'n anelu at gynnwys pobl yn fwy wrth ddylunio a darparu eu gofal a'u cymorth. Mae'n golygu sicrhau bod sefydliadau a gweithwyr proffesiynol yn gweithio gyda nhw a'u teulu, eu ffrindiau a'u gofalwyr er mwyn sicrhau eu bod yn cael y gofal a'r cymorth gorau.

Gwaith amlasiantaethol	Un o egwyddorion Deddf 2014 sy'n anelu at atgyfnerthu'r trefniadau cydweithio rhwng sefydliadau gofal a chymorth er mwyn gwneud yn siŵr bod y mathau priodol o gymorth a gwasanaethau ar gael mewn cymunedau lleol i ddiwallu anghenion pobl. Mae crynodiad y Ddeddf yn nodi ei bod yn ofynnol i awdurdodau cyhoeddus gydweithredu a gweithio mewn partneriaeth.
Yr hyn sy'n bwysig	Mae sgyrsiau am ‘Yr Hyn sy'n Bwysig’ yn galluogi gweithwyr proffesiynol i ddeall sefyllfa pobl, eu llesiant ar y pryd, a'r hyn y gellir ei wneud i'w helpu. Mae'n sgwrs gyfartal ac mae'n bwysig er mwyn helpu i sicrhau y caiff llais yr unigolyn neu'r gofalwr a'r ‘hyn sy'n bwysig’ iddynt eu clywed.

Tabl Diffinio Meintiau

Terminoleg	Diffiniad
Bron pob un	Gydag ychydig iawn o eithriadau
Y rhan fwyaf	90% neu fwy
Llawer	70% neu fwy
Mwyafrif	Dros 60%
Hanner	50%
Tua hanner	Yn agos i 50%
Lleiafrif	Llai na 40%
Nifer bach	Llai nag 20%
Nifer bach iawn	Llai na 10%